

betreft reactie WB op concept AMvB verzamelwijziging Bbl veiligheidscoördinator
van prof. Dr. Ir. Jos J.N. Lichtenberg, lid overlegplatform bouwregelgeving OPB, namens de Woonbond
datum 20 maart 2020
bijlagen webartikelen van Bouwwereld en Gevelbouw

De Woonbond is positief over uw voornemen om de coördinatie van de veiligheid op de bouwplaats, in het bijzonder bij renovatiewerkzaamheden in en aan gebouwen in bewoonde staat, beter in regelgeving te verankeren. Wij zijn echter kritisch over de vormgeving van de AMvB, betwijfelen of daarmee de beoogde veiligheid, meer in het bijzonder de brandveiligheid, in de praktijk zal worden gerealiseerd.

Voor wat betreft de inhoud van onze zorg verwijzen we naar de artikelen 'Brandveiligheid tijdens renovatie vereist meer aandacht' (Bouwwereld/Bouwkennis, 17 maart 2020) en 'Brandveiligheid bij renovatie van bewoonde gebouwen' (Gevelbouw). Een screenprint met tekst van beide artikelen is bijgevoegd.

De inhoud van onze zorg is kortweg dat, ofschoon wij ons realiseren dat renovatiewerkzaamheden tijdelijk zijn, te weinig rekening gehouden wordt met het gegeven dat in het gebouw tijdens de werkzaamheden ook bewoners verblijven. Die bewoners hebben geen kennis van het bouwproces en zijn zich weinig bewust van de risico's op een bouwplaats. Die risico's hebben onder andere betrekking op het ontstaan van brand, door de werkzaamheden (branden, lassen, slijpen, solderen) maar ook door blootliggende constructies en de opslag van materialen in of nabij het te renoveren pand. Tevens doordat de vluchtwegen op papier in orde kunnen zijn, maar dat steigers en galerijen vaak een tijdelijke opslagplaats worden voor materialen met risico's in relatie tot branduitbreiding maar ook het heel directe risico dat zij de vluchtweg belemmeren. Bedenk daarbij dat de populatie in dergelijke woongebouwen vergrijsd en qua mobiliteit soms afhankelijk is van rollators en andere hulpmiddelen. Ook gezinnen met (kleine) kinderen lopen bij renovatie in bewoonde staat een verhoogd risico. Het risicoprofiel op de bouw kan afhankelijk van het soort werkzaamheden, de werkdruk en de opslag van materiaal, per dag of zelfs per uur wijzigen.

Onze zorg heeft ook te maken met de vlucht die renovatie in bewoonde staat naar verwachting de komende decennia gaat maken. We staan voor een geweldige verduurzamingsopgave, waarbij jaarlijks meer dan 150.000 woningen verduurzaamd moeten worden. Vaak in combinatie met het levensloopbestendig maken in verband met de vergrijzing. Dat vereist een ingrijpende renovatie, met veel verschillende disciplines die in en rond het woongebouw tegelijkertijd aan de slag zijn.

- Hoe ziet u in dat licht de praktische invulling van de functie veiligheidscoördinator?
- Hoe wordt de onafhankelijkheid van de veiligheidscoördinator gegarandeerd?
- Hoe wordt de coördinator (ook financieel) in staat gesteld om frequent, wellicht dagelijks of vaker, de bouwplaats te monitoren? Hoe stelt u zich dat voor in een omgeving waarin opdrachten (hoofdzakelijk) op prijs worden gegund en alles prijstechnisch onder druk staat?
- Hoe wordt toegezien op het aanstellen en vervolgens het functioneren van de veiligheidscoördinator? Welke sancties zijn er als de veiligheidscoördinator zijn taken onvoldoende invult -of kán invullen door een tekortschietend mandaat of onvoldoende middelen- waardoor het beoogde veiligheidsniveau voor bouwvakkers en bewoners niet gehaald wordt. En wie bepaalt dat?
- Op welke wijze kan een coördinator handelend optreden in het geval dat de uitvoerende partij de aanwijzingen niet opvolgt?

Samenvattend.

De gedachte achter het aanstellen van een veiligheidscoördinator juichen wij toe, maar tegelijkertijd zien wij nog veel interpretatieruimte voor bouwpartijen waardoor het beoogde effect niet wordt bereikt.

Hoe wordt straks geborgd dat er tijdens renovatiewerkzaamheden aan een bewoond gebouw, daadwerkelijk een (brand)veilige situatie ontstaat? Natuurlijk is wetgeving hierbij niet zaligmakend, de opdrachtgever, het uitvoerend bouwbedrijf en onderaannemers hebben hierbij ook een verantwoordelijkheid. Maar de regelgeving dient een duidelijke standaard te stellen voor het beoogde veiligheidsniveau en richting te geven aan een effectieve aansturing van partijen op de bouwplaats. Met als sluitstuk een sanctie als partijen zich niets gelegen laten liggen aan de wet.

// Bouwkennis
17 maart 2020

“Brandveiligheid tijdens renovatie verdient meer aandacht”

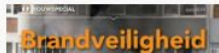
Foto: skeeze via pixabay

Bouwspecial Brandveiligheid

Een speciale uitgave over brandveiligheid in de bouw.

Concrete praktijkvoorbeelden, producten en verhalen van experts. Een overzicht van alle ontwikkelingen op het gebied van brandveiligheid.

Meer informatie? U kunt de Bouwspecial Brandveiligheid nu bestellen.

Door [Henk Wind](#)

Vanaf 1 januari 2021 worden de [bouwregels aangescherpt](#). Een van de maatregelen is een verplichte veiligheidscoördinator in de bouw. Dit naar aanleiding van een dodelijk ongeval in Den Haag en een hijsongeval in Alphen aan de Rijn.

De nieuw aan te stellen veiligheidscoördinator in de bouw zal zich onder meer de vraag moeten stellen of tijdens de bouwfase de brandveiligheid van een te renoveren gebouw voldoende gegarandeerd is. Prof. dr. ir Jos Lichtenberg is blij met die aandacht want hij constateert dat er in de praktijk nog wel eens wat mis gaat tijdens renovaties.

Meer weten over brandveiligheid? Bekijk [hier](#) de bouwwebinar Voorkom een gevelbrand.

Bouwwebinar 'Voorkom een gevelbrand'

Door [Henk Wind](#)

Vanaf 1 januari 2021 worden [de bouwregels aangescherpt](#). Een van de maatregelen is een verplichte veiligheidscoördinator in de bouw. Dit naar aanleiding van een dodelijk ongeval in Den Haag en een hijsongeval in Alphen aan de Rijn.

De nieuw aan te stellen veiligheidscoördinator in de bouw zal zich onder meer de vraag moeten stellen of tijdens de bouwfase de brandveiligheid van een te renoveren gebouw voldoende gegarandeerd is. Prof. dr. ir Jos Lichtenberg is blij met die aandacht want hij constateert dat er in de praktijk nog wel eens wat mis gaat tijdens renovaties.

‘Heeft de bouw/verbouw inclusief tijdelijke hulpconstructies en bouwplaats-inrichting invloed op de brandveiligheid, de vluchtroutes, en de opstelplaatsen voor hulpdiensten in en om het in gebruik blijvende pand?’ is een van de vijf vragen van de zogeheten risico-matrix. Zodra een daarvan met ja wordt beantwoord, moet de vergunningplichtige een uitgebreidere risicomatrix invullen.

Verhoogde kans op brand

Lichtenberg: “De renovatiefase is een gevaarlijke periode, die weliswaar relatief kort is, maar wel een met een verhoogde kans op brand. Denk aan de branders van dakdekkers, het afbranden van verf en aan laswerkzaamheden. Daarbij worden diverse materialen vaak zo dicht mogelijk bij het werk opgeslagen, dus vlak langs de gevel. Er staan containers met afval, met het risico op brandstichting. En vluchtroutes worden geregeld geblokkeerd door de opslag van materialen en dergelijke.”

Voor Lichtenberg is dat reden om te reageren op de internetconsultatie over de voorgenomen wijzigingen van Wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving. “Veel mensen zijn zich niet bewust van de risico’s van brand. Als hoogleraar voel ik het als mijn taak om dat waarschuwende

vingertje op te heffen en een beetje het geweten te zijn op dit gebied.” [Reageren](#) kan overigens nog tot en met zaterdag 21 maart.

Onderzoek naar brandveiligheid

Meer over Lichtenbergs visie op en onderzoek naar brandveiligheid in de bestaande bouw leest u binnenkort in de Bouwspecial Brandveiligheid van Bouwwereld.

Bijlage 2: Website Gevelbouw

← → ↻ 🏠 🔒 https://www.gevelbouw.info/artikel/brandveiligheid-bij-renovatie-van-bewoonde-gebouwen/ 📄 ☆

PLATFORM OVER GEVELS, GLAS & DAKEN

GEVELBOUW

Artikelen Magazine Bedrijven Evenementen Vacatures 🔍 👤 Inloggen ☰

Sectornieuws / Brandveiligheid bij renovatie van bewoonde gebouwen

Brand van Notre-Dam van Parijs op 15 april 2019. Credit: Bemil Mathis

16-03-2020 02:58

GEVELBOUW PARTNERS

Delen:

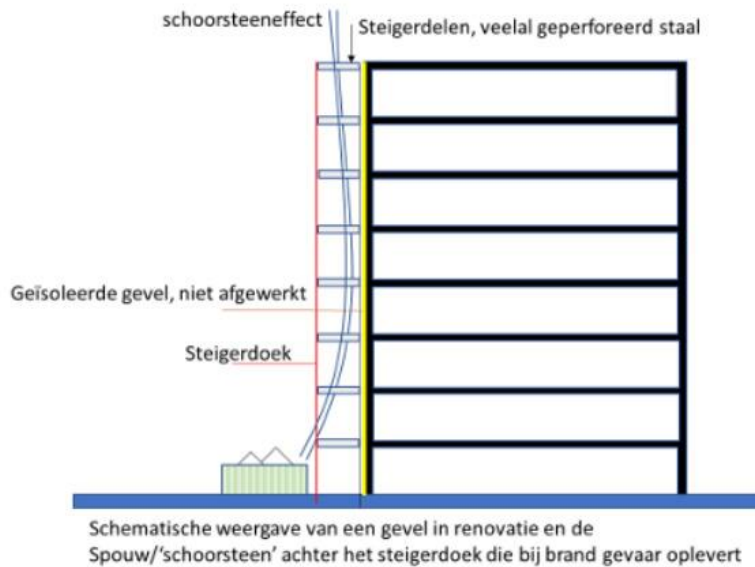
BRANDVEILIGHEID BIJ RENOVATIE VAN BEWOONDE GEBOUWEN

Er is meer dan ooit aandacht voor brandveiligheid. De brand in Grenfell Londen Tower heeft veel losgemaakt. Onder druk van de tweede kamer worden nu risicogebouwen in Nederland geïnventariseerd. Daarbij staat de gevel in het middelpunt van de belangstelling. Het gaat dus beter met de aandacht dan voorheen, maar is het genoeg? Het antwoord moet helaas nee zijn. Ik heb de afgelopen jaren op meerdere plaatsen mijn kritiek beschreven. De politiek komt traag op gang en we vertrouwen te klakkeloos op onze regelgeving. Als de regelgeving het goed vindt, dan zal het wel goed zijn. Helaas is de werkelijkheid genuanceerder.

BRANDVEILIGHEID BIJ RENOVATIE VAN BEWOONDE GEBOUWEN

Er is meer dan ooit aandacht voor brandveiligheid. De brand in Grenfell Londen Tower heeft veel losgemaakt. Onder druk van de tweede kamer worden nu risicogebouwen in Nederland geïnventariseerd. Daarbij staat de gevel in het middelpunt van de belangstelling. Het gaat dus beter met de aandacht dan voorheen, maar is het genoeg? Het antwoord moet helaas nee zijn. Ik heb de afgelopen jaren op meerdere plaatsen mijn kritiek beschreven. De politiek komt traag op gang en we vertrouwen te klakkeloos op onze regelgeving. Als de regelgeving het goed vindt, dan zal het wel goed zijn. Helaas is de werkelijkheid genuanceerder.

En een nadeel van de commotie rondom woongebouwen groter dan 20m is dat het net lijkt alsof er verder geen problemen m.b.t. brand bestaan. Gebouwen onder 20 m zijn niet vanzelfsprekend wel veilig, samenkomstgebouwen zoals theaters, bioscopen, scholen, congressentra zijn zeker geholpen met voorschriften, maar ook hier kunnen de mazen in de regelgeving en het gebrek aan handhaving op verleende vergunningen verstrekkende gevolgen hebben. En wat te denken van de toename van bedrijfspanden die gelukkig niet veel slachtoffers maken, maar wel heel veel indirecte en economische schade met zich meebrengt. Of in het geval van stallen heel veel dierenleed, daar dus weer wel slachtoffers.

Ik werk momenteel aan een artikel over de brandveiligheid bij het renoveren van woongebouwen terwijl deze bewoond blijven. Dat is iets waar we de komende 10-20 jaar veelvuldig mee zullen worden geconfronteerd. We gaan onze gebouwen immers energetisch fors aanpakken en dus gevels van een dikke winterjas voorzien. Als we het nu fout doen, doen we het grootschalig fout, maar ook tijdens de bouw zijn er verhoogde risico's.

Aanleiding om nu een sneak preview te schrijven is een momenteel vanuit het ministerie van BZK lopende internet consultatie over een Wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving. Grofweg gaat de wijziging over het coördineren van veiligheid. Daaronder een onderdeel '*Veiligheid verbouw ingebruik blijvend pand*'. De vraag die daar wordt gesteld is: **Heeft de bouw/verbouw inclusief tijdelijke hulpconstructies en bouwplaats-inrichting invloed op de brandveiligheid, de vluchtroutes, en de opstelplaatsen voor hulpdiensten in en om het in gebruik blijvende pand?**

Het is een van de vijf vragen onderdeel van de zogeheten risico-matrix die zodra er een met ja wordt beantwoord, de vergunning plichtige een uitgebreidere risicomatrix moet invullen.

Ik zou haast, rondkijkend op bouwplaatsen, zeggen dat deze vraag standaard met ja beantwoord moet worden of zou moeten worden. Uitzonderingen bevestigen de regel.

Verbouwen op zich brengt al een aanzienlijk verhoogd risico met zich mee. Activiteiten als lassen, slijpen, solderen, aanbrengen van dakbedekking, verf afbranden vormen in combinatie met brandbare materialen een sterk verhoogd risico op het ontstaan van brand. Zeker omdat er ook druk op het werk staat. Door matig Nederlands sprekende bouwvakkers, worden instructies niet begrepen. Niet dat dat veel uitmaakt, want het 'verplicht nummertje' karakter zorgt ervoor dat eigenlijk niemand instructies leest. Je moet als bouwer al bijzondere aandacht vragen om dit bij medewerkers en onderaannemers binnen te laten komen. En dan nog gaat het niet vanzelf goed.

Daarnaast staan op het bouwterrein materialen in depot. Voorraden staan bij voorkeur kort bij het bouwwerk dat gerenoveerd wordt. Soms ook gedwongen door de krappe ruimte. Dat geldt ook voor afvalcontainers. En als die opslag brandbare materialen bevat is dat een duidelijk risico. Er wordt immers ook gerookt op de steiger en voor jongeren blijft vuurtje stoken een hardnekkig vermaak. Om maar niet te spreken over misstanden waarbij ook op de steiger te verwerken materiaal tijdelijk wordt opgeslagen (zie foto). Soms zit het gevaar in aan steigers aangebracht steigerdoek of materiaal dat tegen de gevel is verwerkt, waarbij de brandrisico's pas afnemen als alles is afgewerkt. Het steigerdoek kan zelf brandbaar zijn en bijdragen in de branduitbreiding, maar het zorgt i.c.m. een niet afgewerkte

gevel met brandbaar materiaal voor een spouw en daarmee bij brand aan een schoorsteeneffect (zie schematische doorsnede van een gebouw in de steigers).

Opslag op de steiger

Dan is er niet alleen een verhoogd ontstaansrisico, maar is er ook een vergroot risico vanwege het snel kunnen verspreiden van brand.

Een brand kan soms uren na ontsteking pas echt tot ontwikkeling komen. Een recent voorbeeld (april 2019) is de brand in de Notre Dame in Parijs, waar pas ca. twee uur na het stoppen van restauratie werkzaamheden alarm werd geslagen en er zich een brand aftekende.

Daarbij komt dat de vluchtwegen vaak gehinderd of belemmerd zijn. Opslag in gangen en portalen, trappen die tijdelijk zijn afgesloten, et cetera. Dan kan een brand zich niet alleen gemakkelijk verspreiden, maar wordt bovendien de ontruiming ernstig vertraagd. Het zijn tevens niet allemaal vitale mensen die in deze gebouwen wonen. En vertraging werkt risico verhogend.

Ik ga er in mijn juni artikel dieper op in. Duidelijk is dat veiligheid op dergelijke bouwplaatsen veel aandacht vraagt en wellicht ook wel frequent extern toezicht.

<https://www.internetconsultatie.nl/verzamelwijzigingbbl>

Op de internetconsultatie kan nog worden gereageerd tot 21 maart 2020.

JOS LICHTENBERG

Jos Lichtenberg was als hoogleraar verantwoordelijk voor bouwtechniek en onderzoek in dat domein. Hij is al vele jaren actief met bouwinnovatie o.a. via Off Road Innovations en verder is hij actief in relatie tot brandveiligheid. Als onderzoeker en als voorzitter van een platform over de economie van brandveiligheid.

“Incendie de Notre-Dame-de-Paris 15 avril 2019” van Remi Mathis is gelicentieerd onder CC 4.0